

Workshop Ongelijkheid in de Groene Transitie

Donderdag 3 oktober 2024, Leonardo Hotel Den Haag

In de transitie naar een duurzame samenleving wordt van huishoudens verwacht dat ze hun energieconsumptie reduceren en verduurzamen. Dit vraagt zowel om adoptie van groene technologieën als om gedragsverandering. Huishoudens verschillen in de mate waarin ze deze opgave aankunnen, omdat de uitgangspositie van huishoudens onderling verschilt. **Versillen in bijvoorbeeld inkomen, woningkenmerken, locatie en reisbestemmingen, zorgen ervoor dat sommige huishoudens makkelijker kunnen deelnemen aan de energietransitie dan andere huishoudens.** Een snelle en rechtvaardige groene transitie vraagt om inzicht in deze sociaaleconomische verschillen.

In deze workshop, georganiseerd door TNO, presenteren en bespreken we **nieuw empirisch onderzoek over de omvang en aard van ongelijkheid in de energie- en mobiliteitstransitie in Nederland.** Met deze workshop wil TNO de interactie faciliteren tussen onderzoekers en beleidsmakers over **nut, noodzaak en vorm van effectief en gericht beleid** om huishoudens te ondersteunen in de energie- en mobiliteitstransitie.

Hoeveel en welke huishoudens zijn kwetsbaar? Hoe groot is de overlap tussen kwetsbaarheid voor de energie- en mobiliteitstransitie? Hoe zijn de welvaartseffecten van transitiebeleid verdeeld over huishoudens? Welke afruil tussen kosten en baten van de transitie verdient meer aandacht? Wat hebben beleidsmakers nog meer nodig van onderzoekers? Welke barrières staan er tussen innovatieve onderzoeksresultaten en innovatief beleid?

Programma:

12:00 – 12:30 Inloop met broodje

12:30 – 12:40 Welkom door *Peter Mulder* (TNO Energie & Materialen Transitie)

12:40 – 13:05 Inleiding door *Tjark Tjin-A-Tsoi* (CEO en bestuursvoorzitter TNO)

13:15 – 14:30 Ronde 1 Parallele sessies 1-2 met presentaties, referenten en discussie met publiek

14:45 – 16:15 Ronde 2 Parallele sessie 3-4 met presentaties, referenten en discussie met publiek

16:15 – 17:00 Panel discussie o.l.v. *Anne Fleur van Veenstra* (TNO Vector)

17:00 – 18:00 Borrel

Programma:

1. Ongelijke woningverduurzaming

- Inkomenseffecten van woningisolatie naar de isolatiestandaard
Esther Mot (CPB) / Casper Tigchelaar (TNO)
- Trends in energetische woningkwaliteit 2019-2023, naar inkomen, eigendom en locatie
Lydia Geitenbeek (CBS) / Robin Niessink (TNO)

Referenten: Robert Harmsen (UU), Harraald Polet (BZK), Ioulia Ossokina (TUE)

2. Ongelijke duurzame mobiliteit

- Ruimtelijke verdelingseffecten van OV-infrastructuur investeringen
Erik Verhoef (VU) / Marieke van der Tuin (TNO)
- De energietransitie en het risico op vervoersarmoede
Francesco Dalla Longa (TNO)

Referenten: Mike Lees (UvA), Marjolein Stamsnijder (NS), Robert Celissen (RWS)

3. Ongelijke (ruimtelijke) klimaatimpact

- Impact bodemdaling op huizenprijzen
Yashvant Premchand (VU/TNO)
- Ongelijke kwetsbaarheid van regio's voor de energietransitie in Nederland; Een nieuwe index
Daniele Gasparini (Universiteit Maastricht/TNO)

Referenten: Henri de Groot (VU), Michiel van der Meulen (TNO), Edmond Alblas (PPFRM)

4. Ongelijke energiekosten

- Het risico op te hoge energiekosten voor huishoudens naar inkomen, woningkwaliteit en eigendom
Mauricio Rodriguez (TNO)
- De energiearmoedekloof in Nederland; over het niveau en de ongelijkheid van energiearmoede
Peter Mulder (TNO)

Referenten (o.a.): Annelies van Eekelen (SZW), Otto Swertz (CBS)

Paneldiscussie met o.a.

- Wimar Bolhuis (TNO Vector)
- Sander de Bruyn (PBL)
- Jean Louis Roso / Freek Bomhof (TNO)
- Erik Verhoef (VU)